

گیاهان دارویی استان هرمزگان

محمدامین سلطانی پور^۱

چکیده:

بر اساس منابع موجود، مشاهدات عینی و مراجعه به افراد آگاه و مطلع تعداد ۲۹۲ گونه دارویی استان همراه اطلاعاتی از قبیل نام فارسی، نام محلی، نام علمی، نام خانواده، زمان گلدهی، محل پراکنش، وضعیت رویشگاه، ارتفاع از سطح دریا، گیاهان همراه، میانگین بارنگی سالیانه و درجه حرارت متوسط محل رویش، اندام مورد مصرف، طریق و مورد مصرف آنها شناسایی گردید که به ۲۱۸ جنس و ۷۷ خانواده مربوط هستند. این گیاهان در دشتهای پهناور، تپه ها و دامنه کوهها (۱۵۲ گونه)، مناطق کوهستانی (۱۰۳ گونه)، آبراهه ها، کنار چشمه ها، جویهای آب و مناطق مرطوب (۲۶ گونه)، روی تپه های شنی ساحلی و حاشیه های کم ارتفاع آن (۱۶ گونه) و اراضی شور و به نسبت شور (۱۶ گونه) رویش دارند. تعداد ۲۰۹ گونه بومی استان و تعداد ۱۷۲ گونه استفاده های درمانی رایج و سنتی دارند، ضمن آنکه مردم با کاربرد ۱۲۰ گونه دیگر به طور کامل بیگانه هستند.

مقدمه:

امروزه داروهای شیمیایی به دلیل آثار زیانبخش و جبران ناپذیری که بر پیکره آدمی بر جای می گذارند، کم کم جای خود را به داروهای گیاهی می سپارند، اگر چه نسبت داروهای گیاهی به داروهای شیمیایی ناچیز است، ولی امروزه روند جایگزینی در دنیا با

^۱ - کارشناس مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام هرمزگان

سرعت بیشتری دنبال می شود و در کشور ما نیز در چند ساله اخیر به این مهم توجه بیشتری شده است. برای نیل به این منظور ابتدا باید منابع تولید داروهای گیاهی شناسایی شوند. پژوهش اخیر با هدف دستیابی مستقیم به نمونه های هرباریومی و شناسایی شده گیاهان دارویی استان، دستیابی به اطلاعات کامل در زمینه گیاهان مورد مصرف دارویی و چگونگی مصارف آنها، برنامه ریزی جهت تعیین مواد مؤثره، کشت و پرورش و اهلی کردن آنها و در نهایت ارزیابی ذخایر انجام شده است.

استان هرمزگان با مساحتی معادل $67847/580$ هکتار بین مختصات جغرافیایی 34° و 25° تا 57° و 28° عرض شمالی و 41° و 52° تا 15° و 59° طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد. این استان در جنوب کشور در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان از شمال و شمال شرق با استان کرمان، از جنوب شرق با استان سیستان و بلوچستان و از غرب با استانهای فارس و بوشهر همجوار است.

از نظر تنوع آب و هوایی سه محدوده مشخص ناحیه ساحلی و جزایر، ناحیه استپی گرم در شمال استان و ارتفاعات و کوههای بالنسبه بلند و مرتفع در استان وجود دارد. از عوامل مهم اقلیمی در ناحیه ساحلی و جزایر استان بالا بودن دما و درصد رطوبت نسبی، طولانی بودن دوره خشکی و بارندگی با شدت بالا می باشد. دما در این محدوده هیچگاه به صفر نمی رسد، در صورتی که در دو ناحیه دیگر دمای زیر صفر در آمارهای هواشناسی گزارش شده است. میزان بارندگی در ناحیه استپی ساحلی به طور متوسط 150 میلیمتر و حداکثر مطلق دما تا 50 درجه سانتیگراد گزارش شده است. به طور کلی نزولات جوی منطقه در فصل زمستان نازل می شود و در فصل تابستان به تناوب هرچند سال یکبار دارای نزولات آسمانی است. از ویژگیهای رژیم بارندگی شدت بالا و مقدار کم و تعداد روز با بارش کم می باشد.

از نظر زمین شناسی سه ناحیه، ناحیه مکران که به طور عمده در شرق استان قرار دارد و دارای سری آمیزه های رنگی، سنگهای آذرین و رسوبهای دریاچه ای است،

ناحیه زاگرس چین خورده در غرب، شمال و شمال غربی و ناحیه زاگرس چین خورده در غرب، شمال و شمال غربی و ناحیه زاگرس رورانده که در بخشهای شمالی استان دیده می شود قابل تمایز است.

توانایی بالقوه طبیعی پوشش گیاهی استان برآیند عوامل مؤثر اکولوژیکی شامل اقلیم، خاک، زمین شناسی، موقعیت جغرافیایی و توپوگرافی است. به طور کلی با توجه به عوامل یاد شده، پوشش گیاهی استان را به شرح زیر می توان مورد ارزیابی قرار داد:

- ۱- رویشهای دریایی که شامل جنگلهای مانگرو (حرا و چندل) است که در مناطق خمیر، تیاب، جاسک، سیریک، کولقان و قشم وجود دارند.
- ۲- رویشهای منطقه ساحلی که تحت عنوان فلور خلیج و عمانی از آن نام می برند و از منطقه گاویندی در غرب تا جاسک در شرق استان امتداد دارند و شامل گونه های درختی و درختچه ای مثل انواع آکاسیا، کهور، کلیر، استبرق، چوج، کنار و ... می باشند. حد انتشار این واحد رویشی را به طور عمده تا ارتفاع حدود ۶۰۰-۵۰۰ متر از سطح دریا می توان مشاهده کرد.
- ۳- بوته زارهای استپی که به طور عمده در مناطق شمالی استان واقع اند و از گونه های درمنه، قیچ، انواع گون ها و ... تشکیل شده اند.
- ۴- پوشش گیاهی کوهستانهای مرتفع استان که به طور عمده ویژگیهای جنگلهای خشک را دارند و می توان به گونه های ارس، انواع بادام، کیکم، زیتون و ... اشاره کرد. به طور کلی به رغم شرایط اکولوژیکی دشوار و اکوسیستم خاص و شکننده منطقه، این استان از نقطه نظر توانایی بالقوه تولید طبیعی و تنوع پوشش گیاهی قابل توجه است. این پوشش صرف نظر از تولید چوب، خوراک دام، حفاظت خاک و حفظ ذخایر حیات وحش از نظر توانایی بالقوه گیاهان دارویی و صنعتی و محصولات فرعی بسیار قابل توجه است.

استان هرمزگان بیش از ۸۵۰ گونه گیاهی دارد که در دشتها، دامنه ها و ارتفاعات پراکنده اند و تعداد ۲۹۲ گونه آن دارویی هستند. اکثر گیاهان دارویی از قدیم الایام برای مردم شناخته شده بوده اند و بومیان با مصارف و استفاده های درمانی آنها به طور کامل آشنا بوده و هستند. منابع دارویی کشور محدود هستند و در این میان دانشمندان معدودی با گیاهان استان به ویژه گیاهان دارویی آشنایی داشته اند. در سالهای اخیر کتابهایی درباره گیاهان دارویی در کشورمان چاپ و تألیف شده اند، ولی منبعی که به گیاهان دارویی استان هرمزگان اختصاص داشته باشد مشاهده نگردیده است. تعداد معدودی از محققان در کتابهای خود به برخی از گیاهان دارویی موجود در استان اشاره کرده اند. از جمله زرگری در کتاب گیاهان دارویی (۳-۷) تعداد ۸۴ گونه، میرحیدر در کتاب گنجینه اسرار گیاهان (۹-۱۱) و معارف گیاهی (۱۲-۱۸) تعداد ۵۴ گونه، امین در کتاب گیاهان دارویی سنتی ایران (۲) تعداد ۲۲ گونه و افشار در کتاب پزشکی سنتی مردم ایران (۱) به تعداد ۱۲ گونه دارویی از مناطق مختلف استان اشاره کرده اند. اگر چه نامبردگان فوق به ترتیب ۸۰، ۳۱، ۳۷ و ۶۲ گونه گیاهی دیگر استان را ذکر کرده اند، ولی اشاره ای به پراکنش استانی آنها ندارند.

روش تحقیق:

ابتدا استان را به چهار منطقه تقسیم کرده و هر سال یک منطقه (شمال، غرب، شرق و بخش مرکزی همراه با جزایر) مورد مطالعه واقع شد. با مراجعه به افراد آگاه و مطلع در مناطق مختلف استان اطلاعاتی از قبیل طریقه مصرف، علت مصرف، اندام مورد مصرف گیاهان دارویی سنتی هر منطقه یادداشت گردیده و بعد با کمک راهنمایان محلی گیاهان مورد نظر جمع آوری و جهت شناسایی به هرباریوم مرکز منتقل شد. اطلاعاتی از قبیل نام محلی، مشخصات رویشگاه، گیاهان همراه، ارتفاع

از سطح دریا و محل جمع آوری نیز برای هر کدام از گونه ها یادداشت گردید. با استفاده از هرباریوم و منابع موجود، گیاهان شناسایی و جهت تأیید نهایی به بخش گیاهشناسی مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع انتقال یافت. برای کلیه گیاهان نام علمی، نام فارسی، نام خانواده، زمان گلدهی و مشخصات اقلیمی همراه سایر مشخصات فوق ثبت شد. میانگین بارندگی سالیانه و درجه حرارت متوسط مناطق پراکنش گونه ها با استفاده از نقشه های خطوط هم باران و هم دما به مقیاس یک میلیونیم جاماب تعیین شد. در نگارش اسامی فارسی گیاهان نیز از کتاب فرهنگ نامهای گیاهان (۸) استفاده شد.

نتایج و بحث:

در این بررسی ۲۹۲ گونه دارویی در استان شناسایی شد که تعداد ۱۷۲ گونه آن مصارف درمانی سنتی داشتند و ۱۲۰ گونه دیگر فاقد استفاده سنتی بودند، ولی به عنوان گیاهان دارویی در منابع مختلف دارویی از آنها نام برده شده است. گونه های دارویی شناسایی شده مربوط به ۲۱۸ جنس و ۷۷ خانواده اند که بیشترین تعداد گونه ها به ترتیب در خانواده های *Compositae* با ۲۴ گونه، *Labiatae* با ۲۲ گونه و *Papilionaceae* با ۱۹ گونه در جنسهای *Euphorbia* و *Plantago* با ۶ گونه و *Solanum*، *Ziziphus*، *Salvia*، *Teucrium* و *Capparis* با چهار گونه قرار دارند. در جدول شماره ۱ تعداد جنس و گونه هر خانواده مشخص شده است.

از میان این ۲۹۲ گونه که اسامی علمی آنها مشخص شده اند تعداد ۲۸۵ گونه دارای نام فارسی و تعداد ۲۴۷ گونه نام محلی دارند. برخی از این گیاهان مانند گونه کهور ایرانی (*Prosopis cineraria*) در تمام مناطق کهور نامیده می شوند، در حالی که بسیاری از گونه ها در مناطق مختلف نامهای متفاوت دارند مانند گونه گیشدر (*Periploca aphylla*) که اسامی محلی گیشدر، گیشندر، موشندر، بیشتیر،

شهر، شحم آدمی، شاخ شحم، گری شحک، شینال، شیر بادام، دل بادام، خشک، تمر راعی، گل اوشغ، خرماي چوپان، شوروک و غویان دارد.

همچنین تعداد ۲۰۹ گونه به صورت بومی در استان رویش دارند و ۸۳ گونه بقیه نیز غیر بومی بوده که از سالیان پیش در استان کاشته شده و می شوند.

این گیاهان از ارتفاع همسطح دریا در دشتهای ساحلی تا ارتفاع ۲۳۰۰ متری در مناطق کوهستانی رویش دارند. میانگین بارندگی سالیانه محل رویش گونه ها از ۱۵۰ میلیمتر در بیشتر مناطق تا ۳۰۰ میلیمتر در مناطق معدودی از استان متغیر است. اقلیم محل پراکنش گونه ها بر اساس تقسیم بندی دو مارتن گرم و نیمه خشک بیابانی، گرم و نیمه خشک، گرم و خشک بیابانی و گرم و فراخشک می باشد.

از نقطه نظر وضعیت رویشگاهی، گیاهان دارویی استان را می توان به صورت

زیر تقسیم کرد:

۱- گیاهان دارویی که جنگلهای مانگرو استان را تشکیل می دهند که شامل دو گونه حرا (*Avicennia marina*) و چندل (*Rhizophora mucronata*) بوده و در مناطق بندر خمیر، بندر پل، سایه خوش، کولقان، تیاب، سیریک، جاسک و جزیره قشم بر روی زمینهای باتلاقی با خاکهای سیلنتی سنگین دیده می شوند.

۲- گیاهان دارویی که بر روی تپه های شنی ساحلی و حاشیه های کم ارتفاع آن رویش دارند (۱۶ گونه).

۳- گیاهان دارویی که در دشتهای پهناور و تپه ها و دامنه کوهها رویش دارند (۱۵۲ گونه).

۴- گیاهان دارویی که در آبراه ها، کنار چشمه ها، جویهای آب و مناطق مرطوب وجود دارند (۲۶ گونه).

۵- گیاهان دارویی که در اراضی شور و به نسبت شور رویش دارند (۱۶ گونه).

۶- گیاهان دارویی که در مناطق کوهستانی استان رویش دارند (۱۰۳ گونه). این گیاهان بر روی خاکهای رسوبی و کم عمق و سبک بافت، درز و شکاف صخره ها، کوههای سنگی و صخره ای مشاهده می شوند.

همچنین تعداد ۵۴ گونه از گیاهان دارویی استان به فرم درخت، ۴۵ گونه حالت درختچه ای، ۳۵ گونه حالت بوته ای و ۱۵۸ گونه به فرم علفی دیده می شوند.

برگ، ساقه، گل، میوه، بذر، ریشه، شیرابه و صمغ اندامهای آنها مصرف دارویی دارند که در این میان برگ بالاترین میزان مصرف را در میان گیاهان دارویی استان دارد و از برگ ۱۸۲ گونه گیاهی جهت مصارف مختلف و در درمان بیماریهای متفاوت بهره گرفته می شود. به طور کلی اندام مورد مصرف در ۱۴۵ گونه برگ، ۴۳ گونه ساقه، ۵۰ گونه ریشه، ۳۵ گونه گل، ۵۴ گونه میوه، ۶۳ گونه بذر، ۱۸ گونه شیرابه و صمغ، ۷ گونه ساقه زیرزمینی، ۱۸ گونه اندامهای هوایی و ۱۹ گونه کلیه قسمت‌های گیاه می باشد. این اندامها به طور مستقیم یا غیر مستقیم به صورت تازه یا خشک شده مصرف می شوند. ضمن آنکه عمل خشک کردن در هوای آزاد و در زیر سایه انجام می گردد. نحوه مصرف این اندامها بیشتر به صورت جوشانده، دم کرده و آسیاب شده است. مناسبترین زمان جمع آوری اندامهای اکثر این گیاهان اسفند تا اردیبهشت بوده، ضمن آنکه برخی از آنها در طول سال مورد مصرف واقع می شوند.

این گیاهان در درمان بیماریهای مختلف از جمله ناراحتیهای گوارشی، سردرد، سرماخوردگی، سینه پهلو، درد مفاصل و ... مصرف می شوند (جدول شماره ۲).

در منابع مختلف به تعداد ۵۶ گونه در میان ۱۷۲ گونه دارویی که مصارف درمانی سنتی دارند اشاره نشده است و یا حداقل کمتر به آنها پرداخته شده است (جدول شماره ۳)، ۴۱ گونه آن از گیاهان دارویی پرمصرف در میان مردم بوده (جدول شماره ۴) و ضمن آنکه تعداد ۱۳ گونه از قدیم الایام به صورت سنتی به کشورهای حوزه خلیج فارس صادر می شده و می شوند (جدول شماره ۵). اسامی علمی، خانواده،

فارسی، محلی، فرم رویشی، بومی یا کاشته شده، زمان گلدهی، محل پراکنش، وضعیت رویشگاهی، ارتفاع از سطح دریا، گیاهان همراه، میانگین بارندگی سالیانه، درجه حرارت متوسط، اندام مورد مصرف، طریقه مصرف و مورد مصرف ۲۹۲ گونه دارویی استان هرمزگان در جدول شماره ۶ آورده شده است.

جدول شماره ۱: خانواده های مختلف گیاهان دارویی استان همراه تعداد جنس و گونه آنها

خانواده	جنس	گونه	خانواده	جنس	گونه	خانواده	جنس	گونه
Compositae	۱۹	۲۴	Polygonaceae	۳	۴	Menispermaceae	۱	۱
Labiatae	۱۳	۲۲	Primulaceae	۳	۳	Cuscutaceae	۱	۱
Papilionaceae	۱۷	۱۹	Oleaceae	۲	۳	Cyperaceae	۱	۱
Solanaceae	۹	۱۳	Tamaricaceae	۱	۳	Sapindaceae	۱	۱
Umbeliferae	۱۱	۱۱	Rutaceae	۲	۳	Elaeagnaceae	۱	۱
Gramineae	۱۰	۱۰	Cucurbitaceae	۳	۳	Fumariaceae	۱	۱
Cruciferae	۹	۹	Aizoaceae	۲	۲	Rubiaceae	۱	۱
Asclepiadaceae	۷	۸	Caryophyllaceae	۱	۲	Papaveraceae	۱	۱
Boraginaceae	۴	۸	Gentianaceae	۱	۲	Adiantaceae	۱	۱
Euphorbiaceae	۳	۸	Tiliaceae	۲	۲	Vitaceae	۱	۱
Malvaceae	۴	۸	Thymelaceae	۱	۲	Juglandaceae	۱	۱
Chenopodiaceae	۶	۷	Geraniaceae	۲	۲	Lythraceae	۱	۱
Mimosaceae	۴	۷	Ephedraceae	۱	۲	Meliaceae	۱	۱
Zygophyllaceae	۴	۶	Bignoniaceae	۲	۲	Musaceae	۱	۱
Plantaginaceae	۱	۶	Palmae	۲	۲	Haloragaceae	۱	۱
Caesalpinaceae	۴	۵	Resedaceae	۲	۲	Platanaceae	۱	۱
Capparidaceae	۲	۵	Salicaceae	۲	۲	Portulacaceae	۱	۱
Convolvulaceae	۳	۵	Paronychiaceae	۱	۱	Punicaceae	۱	۱
Moraceae	۲	۵	Amaranthaceae	۱	۱	Ranunculaceae	۱	۱
Apocynaceae	۴	۵	Avicenniaceae	۱	۱	Rhizophoraceae	۱	۱
Verbenaceae	۳	۵	Acanthaceae	۱	۱	Salvadoraceae	۱	۱
Rosaceae	۳	۵	Nyctaginaceae	۱	۱	Scrophulariaceae	۱	۱
Liliaceae	۳	۴	Cannaceae	۱	۱	Pedaliaceae	۱	۱
Myrtaceae	۴	۴	Caricaceae	۱	۱	Cupressaceae	۱	۱
Anacardiaceae	۲	۴	Sinopteridaceae	۱	۱	Molluginaceae	۱	۱
Rhamnaceae	۱	۴	Combretaceae	۱	۱			

جدول شماره ۲: موارد استفاده گیاهان دارویی استان همراه تعداد گونه ها

تعداد گونه	موارد استفاده	تعداد گونه	موارد استفاده	تعداد گونه	موارد استفاده
۳	ضد عفونی	۹	دندان درد	۶۵	ناراحتی های گوارشی
۲	ترک خوردگی زبان	۸	چشم درد	۴۰	زخم، دمل، کورک و ...
۲	پیوک	۸	قندخون	۳۷	روماتیسم و درد مفصل
۱	جوش صورت	۷	ناراحتی یوستی	۳۶	سرماخوردگی
۱	گل مزه	۷	ناراحتی زنانگی	۲۵	تب
۱	تبخال	۶	فشار خون	۲۲	گزش مار، عقرب، حشرات و ...
۱	آبله مرغان	۵	سرخک	۱۷	سر درد
۱	مخملک	۴	سوختگی	۱۴	گرمازدگی، رفع گرمی
۱	سودا	۳	زگیل	۱۱	شکسته بست
۱	سوزاک	۳	یرقان	۱۱	انگل
۱	گلودرد	۳	عرق سوز شدن	۱۱	گوش درد
۱	ترک دست و پا	۳	چربی خون	۹	ضرب دیدگی، کوفتگی
۱	ورم بیضه	۳	تقویت لثه	۹	کلیه و مثانه

جدول شماره ۳: گونه هایی که در منابع به آنها اشاره نشده و یا حداقل کمتر به

آنها پرداخته شده است.

<i>Aerva persica</i>	<i>Euphorbia osyridea</i>	<i>Pteropyrum aucheri</i>
<i>Amygdalus lycioides</i>	<i>Francoeuria undulata</i>	<i>Pycnocycla aucherana</i>
<i>Anchusa strigosa</i>	<i>Gailonia aucheri</i>	<i>Reseda aucheri</i>
<i>Andrachne aspera</i>	<i>Grantia aucheri</i>	<i>Rumex dentatus</i>
<i>Astragalus mucronifolius</i>	<i>Hammada salicornica</i>	<i>Salvia Mirzayani</i>
<i>Bienertia cycloptera</i>	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	<i>Salvia sharifii</i>
<i>Capparis cartilaginea</i>	<i>Launaea procumbens</i>	<i>Scorpiurus muricatus</i>
<i>Capparis mucronifolia</i>	<i>Lavandula stricta</i>	<i>Scorzonera paradoxa</i>
<i>Caralluma edulis</i>	<i>Mentha mozaffariani</i>	<i>Stachys inflata</i>
<i>Caralluma tuberculata</i>	<i>Micromeria persica</i>	<i>Suaeda fruticosa</i>
<i>Carthamus oxyacantha</i>	<i>Nannorrhops ritcheana</i>	<i>Tamarix masqutensis</i>
<i>Convolvulus leptocladus</i>	<i>Nerium indicum</i>	<i>Tanacetum fruticosum</i>
<i>Cordia dichotoma</i>	<i>Ochradenus aucheri</i>	<i>Taverniera spartea</i>
<i>Cornulaca monocantha</i>	<i>Olea ferruginea</i>	<i>Tephrosia persica</i>
<i>Dionysia revoluta</i>	<i>Otostegia aucheri</i>	<i>Teucrium orientale</i>
<i>Ducrosia anethifolia</i>	<i>Otostegia persica</i>	<i>Tribulus macropteris</i>
<i>Echinops aucheri</i>	<i>Pergularia tomentosa</i>	<i>Trigonella uncata</i>
<i>Ephedra pachyclada</i>	<i>Platychaete glaucescense</i>	<i>Zygophyllum qatarense</i>
<i>Euphorbia indica</i>	<i>Prosopis farcta</i>	

جدول شماره ۴: گونه های دارویی پرمصرف در میان مردم

<i>Achillea eriophora</i>	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	<i>Salvia Mirzayani</i>
<i>Achillea wilhelmsii</i>	<i>Juniperus excelsa</i>	<i>Salvia sharifii</i>
<i>Adiantum capillus-veneris</i>	<i>Lavandula stricta</i>	<i>Tanacetum fruticosum</i>
<i>Artemisia aucheri</i>	<i>Matricaria recutita</i>	<i>Teucrium orientale</i>
<i>Artemisia scoparia</i>	<i>Mentha longifolia</i>	<i>Teucrium pollium</i>
<i>Artemisia sieberi</i>	<i>Micromeria persica</i>	<i>Teucrium stoksianum</i>
<i>Astragalus fasciculifolius</i>	<i>Myrtus communis</i>	<i>Tribulus terresteris</i>
<i>Cassia italica</i>	<i>Otostegia persica</i>	<i>Trichodesma africanum</i>
<i>Cordia myxa</i>	<i>Phoenix dactylifera</i>	<i>Trigonella foenum-graecum</i>
<i>Cymbopogon olivieri</i>	<i>Pistacia atlantica</i>	<i>Zataria multiflora</i>
<i>Dionysia revoluta</i>	<i>Plantago psyllium</i>	<i>Zhumeria majdae</i>
<i>Ferula assa-feotida</i>	<i>Rumex dentatus</i>	<i>Ziziphora tenuir</i>
<i>Gailonia aucheri</i>	<i>Salvadora persica</i>	<i>Ziziphus spina-christi</i>
<i>Glycyrrhiza glabra</i>	<i>Salvia aegyptiaca</i>	

جدول شماره ۵: گونه هایی از گیاهان دارویی که از قدیم الایام به صورت سنتی به

کشورهای حوزه خلیج فارس صادر می شده و می شوند.

<i>Achillea wilhelmsii</i>	<i>Lavandula stricta</i>	<i>Salvia Mirzayanii</i>
<i>Artemisia aucheri</i>	<i>Myrtus communis</i>	<i>Teucrium pollium</i>
<i>Astragalus fasciculifolius</i>	<i>Otostegia persica</i>	<i>Zataria multiflora</i>
<i>Cassia italica</i>	<i>Pistacia atlantica</i>	<i>Zhumeria majdae</i>
<i>Ferula assa-feotida</i>		

پیشنهادها:

جمع آوری و شناسایی گیاهان دارویی گام اول در انجام مطالعات مختلف است،

بنابراین تحقیقاتی همچون موارد زیر می تواند مورد توجه محققان قرار گیرند:

- اعمال تیمارهای مختلف قبل از کاشت بذرها به منظور سبز کردن آنها.

- بررسی روشهای مختلف کاشت بذر در خزانه

- انجام مطالعات کشت و اهلی کردن گونه ها

- انجام مطالعات فنولوژی و اکولوژی گونه ها

- شناسایی آفات و امراض، بررسی بیولوژیکی، تعیین میزان خسارت و راههای مبارزه با آنها
- ایجاد کلکسیون از گیاهان به منظور دستیابی به منابع گیاهی
- انجام مطالعات به منظور تعیین مواد مؤثره گیاهی

سپاسگزاری:

از آقای دکتر عادل جلیلی رئیس محترم مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، و آقای مهندس ایرج بقایی پور معاون محترم آموزش و تحقیقات و سرپرست مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام استان هرمزگان و آقای دکتر محمدباقر رضایی رییس محترم بخش تحقیقات گیاهان دارویی مؤسسه که زمینه انجام چنین تحقیقی را فراهم نمودند، از آقای مهندس پرویز باباخانلو هماهنگ کننده محترم طرح به خاطر راهنماییهای ارزنده در کلیه مراحل اجرای طرح، از آقای مهندس کیان نجفی معاون محترم پژوهشی مرکز به خاطر همکاری در ثبت مشخصات اکولوژیک گیاهان، از آقای مهندس محمود ضعیفی به خاطر همکاری در جمع آوری و شناسایی نمونه های گیاهی، از آقای دکتر ولی ا... مظفریان به خاطر همکاری در شناسایی برخی از گیاهان، از آقایان علی بهمن زاده، غلامحسین خسروی فر، عبدالحمید حاجبی و رحمان اسدپور به خاطر همکاری در جمع آوری گیاهان و ثبت اطلاعات دارویی سنتی کمال تشکر و قدردانی را دارم.

منابع:

- ۱- افشار، ایرج. ۱۳۷۰. پزشکی سستی مردم ایران. انتشارات هما.
- ۲- امین غلامرضا. ۱۳۷۰. گیاهان دارویی سستی ایران. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ۳- زرگری، علی. ۱۳۶۶. گیاهان دارویی. جلد ۱. دانشگاه تهران.
- ۴- زرگری، علی. ۱۳۷۰. گیاهان دارویی. جلد ۲. دانشگاه تهران.
- ۵- زرگری، علی. ۱۳۷۱. گیاهان دارویی. جلد ۳. دانشگاه تهران.
- ۶- زرگری، علی. ۱۳۶۹. گیاهان دارویی. جلد ۴. دانشگاه تهران.
- ۷- زرگری، علی. ۱۳۷۱. گیاهان دارویی. جلد ۵. دانشگاه تهران.
- ۸- مظفریان، ولی الله. ۱۳۷۴. فرهنگ نامهای گیاهان ایران. فرهنگ معاصر.
- ۹- میرحیدر، حسین. ۱۳۶۸. گنجینه اسرار گیاهان. جلد ۱. انتشارات وحید.
- ۱۰- میرحیدر، حسین. ۱۳۶۸. گنجینه اسرار گیاهان. جلد ۲. انتشارات وحید.
- ۱۱- میرحیدر، حسین. ۱۳۶۸. گنجینه اسرار گیاهان. جلد ۳. انتشارات وحید.
- ۱۲- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۲. معارف گیاهی. جلد ۱. دفتر نشر فرهنگ اسلام.
- ۱۳- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۲. گنجینه اسرار گیاهان. جلد ۲. انتشارات وحید.
- ۱۴- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳. معارف گیاهی. جلد ۳. دفتر فرهنگ اسلام.
- ۱۵- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳. معارف گیاهی. جلد ۴. دفتر فرهنگ اسلام.
- ۱۶- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳. معارف گیاهی. جلد ۵. دفتر فرهنگ اسلام.
- ۱۷- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳. معارف گیاهی. جلد ۶. دفتر فرهنگ اسلام.
- ۱۸- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳. معارف گیاهی. جلد ۷. دفتر فرهنگ اسلام.

مشخصات گیاهان دارویی استان هرمزگان

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
1	<i>Abutilon fruticosum</i>	Malvaceae	برگ نمدی درختچه ای	گرشم	درختچه	بومی
2	<i>Abutilon hirtum</i>	Malvaceae	برگ نمدی	شربجان	بوته ای	بومی
3	<i>Abutilon muticum</i>	Malvaceae	برگ نمادی مصری	خرمالچوک	درختچه	بومی
4	<i>Acacia ehrenbergiana</i>	Mimosaceae	چگرد، نج	چگرد	درختچه	بومی
5	<i>Acacia nilotica</i>	Mimosaceae	کرت	کرت، چش	درخت	بومی
6	<i>Acanthophyllum bracteatum</i>	Caryophyllaceae	چوبک برگه دار	-	بوته ای	بومی
7	<i>Acanthophyllum squrosum</i>	Caryophyllaceae	چوبک زیر	-	بوته ای	بومی
8	<i>Achillea eriophora</i>	Compositae	بومادران جنوبی	بنجرانشک، سرزرد و برنچاشک	علفی	بومی
9	<i>Achillea wilhelmsii</i>	Compositae	بومادران	سربرزه، گل سربرزه، سربرده، سرزرد	علفی	بومی
10	<i>Adiantum capillus-veneris</i>	Adiantaceae	پرسیاوشان	لوکمی، گیس پری، سهلنگ، پرسیاوشو	علفی	بومی
11	<i>Aerva persica</i>	Amaranthaceae	پشموک	گل ابریشم، آنهک، پرزو	درختچه	بومی
12	<i>Albizia lebbeck</i>	Mimosaceae	گل ابریشم، برهان	گل ابریشم	درخت	کاشته
13	<i>Alhagi persarum</i>	Papilionaceae	خارشتر ایرانی	خارشتر، آدور، خارآدور، آرو، خارعری	بوته ای	بومی
14	<i>Allium cepa</i>	Liliaceae	پیاز	پیاز	علفی	کاشته
15	<i>Allium sativum</i>	Liliaceae	سیر	سیر، سیرگ	علفی	کاشته
16	<i>Aloe littoralis</i>	Liliaceae	صبوزرد	صبو، صبوزرد، چوربا، لوت تهل، شرفم، تشگل	بوته	کاشته
17	<i>Alyssum homalocar pum</i>	Cruciferae	قدومه میوه نخت	-	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
18	<i>Ammi majus</i>	Umbeliferae	-	-	علفی	بومی
19	<i>Amygdalus communis</i>	Rosaceae	بادام	بادام	درخت	کاشته
20	<i>Amygdalus lycioides</i>	Rosaceae	بادام خارآلود، تنگرس	کوموز، کوتور، کوهلم	درختچه	بومی
21	<i>Amygdalus scoparia</i>	Rosaceae	بادام کوهی	اخور، بادام تلخ، الوک، گارم	درختچه	بومی
22	<i>Anagalis arvensis</i>	Primulaceae	آناغالین	گل نیلی، مش کنسو، گل بادامی، نعم، چهم کاکو	علفی	بومی
23	<i>Anastatica hierochuntica</i>	Crucifera	چنگ مریم	دودست بر سر، دست سرو	علفی	بومی
24	<i>Anchusa italica</i>	Boraginaceae	گاوزبان	گاوزبان، گاوزبان کوهی	علفی	بومی
25	<i>Anchusa strigosa</i>	Boraginaceae	گاوزبان خارک دار	دار آزار	علفی	بومی
26	<i>Andrachne aspera</i>	Euphorbiaceae	ناز بیابانی زیر	دارممرن، دارممرم، کهرچاق کن	علفی	بومی
27	<i>Anethum graveolans</i>	Umbeliferae	شوید	شوت، شبت	علفی	کاشته
28	<i>Artemisia aucheri</i>	Compositae	درمنه کوهی	دریم کوهی	بوته ای	بومی
29	<i>Artemisia scoparia</i>	Compositae	سلبکو، درمنه شرقی	سلبکو، مولنگ، ام عبید	علفی	بومی
30	<i>Artemisia sieberi</i>	Compositae	درمنه	دریم، درمین، درمنه	بوته ای	بومی
31	<i>Arundo donax</i>	Gramineae	قمیش	-	بوته ای	بومی
32	<i>Asphodelus tenuifolius</i>	Liliaceae	-	پسی ساواک، پیماکو، لهی تنس، نازوک، موکل	علفی	بومی
33	<i>Astragalus fasciculifolius</i>	Papilionaceae	اتروت، گنبر	گنجر، گیس، انزوت، گینک، چجات، گزّه	درختچه	بومی
34	<i>Astragalus mucronifolius</i>	Papilionaceae	گون	گنجر خری	بوته ای	بومی
35	<i>Avicennia marina</i>	Avicenniaceae	حرا، تمر	حرا	درختی	بومی
36	<i>Bienertia cycloptera</i>	Chenopodiaceae	تکمه شور	سمسول، سهسپل، آندره	علفی	بومی
37	<i>Blepharis persica</i>	Acanthaceae	خار سنبل	کیسه دختان، جوچادو	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
38	<i>Boerhavia diffusa</i>	Nyctaginaceae	شب رنگی افشان	-	علفی	بومی
39	<i>Brassica tournefortii</i>	Cruciferae	کلم اروپائی	-	علفی	بومی
40	<i>Bunium persicum</i>	Umbeliferae	زیره ایرانی، زیره کرمانی	زیره	علفی	بومی
41	<i>Buflleurum falcatum</i>	Umbeliferae	چتر گندمی داسی	-	علفی	بومی
42	<i>Caesalpinia bunduc</i>	Caesalpinaceae	دزدگیر	گندسرخ آو	درختچه	کاشته
43	<i>Calotropis procera</i>	Asclepiadaceae	استبرق	خوگ، کوگ	درختچه	بومی
44	<i>Canna indica</i>	Cannaceae	اختر	اختر، گل اختر	بوته ای	کاشته
45	<i>Capparis cartilaginea</i>	Cappariduceae	کورآویز	کوزه برگ پهن، نالوستک	بوته ای	بومی
46	<i>Capparis dicitida</i>	Cappariduceae	کلید	کلید	درختی	بومی
47	<i>Capparis mucronifolia</i>	Cappariduceae	کور درختچه ای	کوزه، کراونگ، کنار اشکال	بوته ای	بومی
48	<i>Capparis spinosa</i>	Cappariduceae	کور	لهه، دهک	بوته ای	بومی
49	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Cruciferae	کیسه کشیش	لوسرولوسیرو	علفی	بومی
50	<i>Capsicum annuum</i>	Solanaceae	فلفل سبز	فلفل	علفی	بومی
51	<i>Caralluma edulis</i>	Asclepiadaceae	شاخ غزالی	دغایس، هوتک، ایی تک، هورغو	علفی	بومی
52	<i>Caralluma tuberculata</i>	Asclepiadaceae	شاخ گوزنی	مع مار، مارانگوش	علفی	بومی
53	<i>Carica papaya</i>	Caricaceae	پاپایا، خربزه درختی	پایه	درختی	کاشته
54	<i>Carissa carandas</i>	Apocynaceae	-	-	درختچه	کاشته
55	<i>Carthamus axycanlha</i>	Compositae	گلرگ زرد، خار خرون	هسک، اسبک، اسک بش، کرا، خس	علفی	بومی
56	<i>Carthamus tinctorius</i>	Compositae	گلرگ	گلرنگ	علفی	کاشته
57	<i>Cassia fistula</i>	Caesalpinaceae	فلوس	خیارچتر، خیار شنبیر	درختی	کاشته

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
58	<i>Cassia italica</i>	Caesalpinaceae	سنای مکی	کوسن، سه، تاپ، حشلی، اشوگنه، کروسه گوش آهو	علفی	بومی
59	<i>Catharanthus roseus</i>	Apocynaceae	پربوش	پربوش	علفی	کاشته
60	<i>Centaurea bruguerana</i>	Compositae	گل گندم مهاجر	بله برده، بادآورد، بادآورد، خار خزننگو	علفی	بومی
61	<i>Centaureum pulchellum</i>	Gentianaceae	قطرریون زیبا	-	علفی	بومی
62	<i>Centaureum tenuiflorum</i>	Gentianaceae	قطرریون گل ریز	-	علفی	بومی
63	<i>Cheilanthes fragrans</i>	Sinoteridaceae	-	-	علفی	بومی
64	<i>Chenopodium album</i>	Chenopodiaceae	سلمه تره	گسنگ، گسنگ	علفی	بومی
65	<i>Chenopodium murale</i>	Chenopodiaceae	سلمک برگ گونه ای	گسنگ، گسته، سلمه، سلمغ، خیس	علفی	بومی
66	<i>Chloris virgata</i>	Gramineae	چمن مقدس	-	علفی	بومی
67	<i>Cicer arietinum</i>	Papilionaceae	نخود	نخود	علفی	کاشته
68	<i>Cichorium intybus</i>	Compositae	کاسنی	کاسنی، کاشنی	علفی	بومی
69	<i>Citrulus colocynthis</i>	Cucurbitaceae	هندوانه ابوجهل، خنظل	خیارزهرک، گل گنجک، گنجی گلور، گل زهره، خیار تهرو	علفی	بومی
70	<i>Citrus bigardia</i>	Rutaceae	نارنج	نارنج	درختی	کاشته
71	<i>Citrus limon</i>	Rutaceae	لیمو ترش	لیمو	درختی	کاشته
72	<i>Cleome brachycarpa</i>	Capparidaceae	علف مارسرانی	روزگردش، روزه، بلبل، گلری، گله پار	علفی	بومی
73	<i>Clerodendrum phlomidis</i>	Verbenaceae	-	-	درختچه	کاشته
74	<i>Cocculus pendulus</i>	Menispermaceae	زاپورایک	زامور، زامر	درختچه	بومی
75	<i>Convolvulus glomeratus</i>	Convolvulaceae	پنجهک انبوه	-	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
76	<i>Convolvulus leptocladus</i>	Convolvulaceae	پیچک، جنبری	کلاتو، نازگ	بوته ای	بومی
77	<i>Convolvulus spinosus</i>	Convolvulaceae	پیچک خاردار	-	درختچه	بومی
78	<i>Conyza canadensis</i>	Compositae	بیر بهارک، باغ	-	علفی	بومی
79	<i>Corchorus trifolularis</i>	Tiliaceae	کتان هندی سه حجره ای	-	علفی	بومی
80	<i>Cordia crenata</i>	Boraginaceae	نوعی سپستان	لیم، چسب، سرپستان	درختی	کاشته
81	<i>Cordia dichotoma</i>	Boraginaceae	نوعی پستان	انبو، بو هیل، لمیج، ۴م بر	درختی	کاشته
82	<i>Cordia myxa</i>	Boraginaceae	سپستان	انبو، لمیج، ۴م بر	درختی	کاشته
83	<i>Coriandrum sativum</i>	Umbeliferae	گشنیز	گشنیز	علفی	کاشته
84	<i>Cornulaca monochantha</i>	Chenopodiaceae	چپ چاپ چند ساله	چاون، خرونه، سه خار	بوته ای	بومی
85	<i>Cotoneaster kotschy</i>	Rosaceae	شیر خشت کرمانی	شیر خشت	درختچه	بومی
86	<i>Cressa cretica</i>	Convolvulaceae	علف مورچه	سورغو	علفی	بومی
87	<i>Cucumis sativus</i>	Cucurbitaceae	خیار	خیار، خیار سبز	علفی	کاشته
88	<i>Cucubita maxima</i>	Cucurbitaceae	کدو تنبل	کدو تنبل	علفی	کاشته
89	<i>Cuscuta epithymum</i>	Cuscutaceae	سس شبدری	سس	علفی	بومی
90	<i>Cymbopogon olivieri</i>	Gramineae	ناگره، پوتار	ناگره، ناغرد، باشام، ماده، زغیر	علفی	بومی
91	<i>Cynodon dactylon</i>	Gramineae	مرغ	مور، مرغ	علفی	بومی
92	<i>Cyperus rotundus</i>	Cyperaceae	اریار سلام	-	علفی	بومی
93	<i>Dalbergia sisco</i>	Papilionaceae	جک، شیشم	جک	درختی	بومی
94	<i>Dophne mucronata</i>	Thymelaeaceae	خوشک	تریت، تربید، زنگوم	درختچه	بومی
95	<i>Daphne oleoides</i>	Thymelaeaceae	توربید	تریت، تربید	درختچه	بومی
96	<i>Datura innoxia</i>	Solanaceae	داتوره	برفنگاس، کپک فنگاس	علفی	بومی
97	<i>Descurainia sophia</i>	Cruciferae	خاکشیر ایرانی	خاکشیر، شیف کوه	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
98	<i>Desmostachya bipinata</i>	Gramineae	کرته	کرته، کرت، کرتکی	بوته ای	بومی
99	<i>Dinysia revoluta</i>	Primulaceae	اسفند مریم	اسفند محری، گازیر، گورزی	علفی	بومی
100	<i>Dodonaea viscosa</i>	Sapindaceae	نانزک	شحف، پشک، بی تشک، مورزنگ، نادر، گی تیج	درختچه	بومی
101	<i>Ducrosia anethifolia</i>	Umbeliferae	مشکک-مشک بو	می بل، بزاس، گاری، ملیکی	علفی	بومی
102	<i>Echinops Aucheri</i>	Compositae	شکر تیغال بوته ای	شکر کوه	علفی	بومی
103	<i>Eclipta prostrata</i>	Compositae	مستور خوانیده	-	علفی	بومی
104	<i>Elaeagnus angustifolius</i>	Elaeagnaceae	سنجد	سنجد	درختی	کاشته
105	<i>Ephedra mayor</i>	Ephedraceae	ارمک کبیر	نوعی هوم	درختچه	بومی
106	<i>Ephedra pachyclada</i>	Ephedraceae	هوم	هوم، مارنبو، جفت، جفت	درختچه	بومی
107	<i>Erodium cicutarium</i>	Gerania ceae	نوک لک لکی هرز	سیخ شبگرد	علفی	بومی
108	<i>Erica sativa</i>	Compositae	منداب	کهکز	علفی	بومی
109	<i>Eucalyptus camaldulensis</i>	Myrtaceae	اکالیپتوس	درخت ویکس، اکالیپتوس	درختی	کاشته
110	<i>Euphorbia helioscopia</i>	Euphorbiaceae	فرقیون	-	علفی	بومی
111	<i>Euphorbia indica</i>	Euphorbiaceae	فرقیون هندی	زامری، کیکا	علفی	بومی
112	<i>Euphorbia larica</i>	Euphorbiaceae	پرخ	پرخ	بوته ای	بومی
113	<i>Euphorbia osyridea</i>	Euphorbiaceae	فرقیون خشبی	روتاسک، روتازگ	بوته ای	بومی
114	<i>Euphorbia tirucalli</i>	Euphorbiaceae	بیدار	بیدار	درختی	کاشته
115	<i>Euphorbia turcomanica</i>	Euphorbiaceae	فرقیون ترکمنی	-	علفی	بومی
116	<i>Faba vulgaris</i>	Papilionaceae	باقلا	باقلا، باقله	علفی	کاشته

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
117	<i>Fagonia bruguieri</i>	Zygophyllaceae	اسفند روسی بنفش	خارآرکوهی، آرکوهی، کل کاوغ خاری	علفی	بومی
118	<i>Ferula assa-foetida</i>	Umbeliferae	آنگوزه	انگزه پترک، هنگ، انگشت گنده، خیل	علفی	بومی
119	<i>Ficus bengalensis</i>	Moraceae	مکرزن، انجیر بنگالی	لور، لول	درختی	کاشته
120	<i>Ficus carica</i>	Moraceae	انجیر-انجیر خوراکی	انجیر	درختی	بومی
121	<i>Ficus religiosa</i>	Moraceae	انجیر معابد	انجیر معابد	درختی	کاشته
122	<i>Foeniculum vulgare</i>	Umbeliferae	رازیانه	راز، راجونه، رازیانه	علفی	کاشته
123	<i>Fortynia bungei</i>	Cruciferae	شب بوی بیابانی	-	علفی	بومی
124	<i>Francoeuria undulata</i>	Compositae	کک گریز	پرز، نخره	علفی	بومی
125	<i>Funaria parviflora</i>	Fumariaceae	شاتره گل ریز	شاهتره، شاتره	علفی	بومی
126	<i>Gailonia aucheri</i>	Rubiaceae	توسو	ترسو، تسک، کرتس، بوگندو، تی تیسکو	درختچه	بومی
127	<i>Geranium rotundifolium</i>	Geraniaceae	سوزن چوپان برگ نيزه ای	سوزن، سوزنوک	علفی	بومی
128	<i>Gissekia pharnaceoides</i>	Molluginaceae	-	-	علفی	بومی
129	<i>Glaucium flavum</i>	Papaveraceae	شقایق شاخدار زرد	-	علفی	بومی
130	<i>Glossonema varians</i>	Asclepiadaceae	-	-	علفی	بومی
131	<i>Glycycorhiza glabra</i>	Papilionaceae	شیرین بیان	محک، محک، محکوت، مراه، چوب شیرین	بوته ای	بومی
132	<i>Gossypium barbadense</i>	Malvaceae	پنبه	پنبه، کرلک	درختچه	کاشته
133	<i>Grantia aucheri</i>	Compositae	-	هالاموک، هالاموغ، گل میر، گلپور	علفی	بومی
134	<i>Grewia tenax</i>	Tiliaceae	پوتورو	پوتورو، پوتورو	درختچه	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم روش	بومی
135	<i>Hammada salicornica</i>	Chenopodiaceae	تراث	زاق، پشگل، پشگر، جرو، رس، تراث	بوته ای	بومی
136	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Rataceae	سراشی چینی	ساراگانا، سرو، مرو، خایسه، گناوک، سراخه	علفی	بومی
137	<i>Helianthus annuus</i>	Compositae	آفتابگردان	آفتاب گردان، آفتاب پرست	علفی	کاشته
138	<i>Heliotropium bacciferum</i>	Boraginaceae	آفتاب پرست ساحلی	آفتاب گردان، آفتاب پرست	بوته ای	بومی
139	<i>Heliotropium europaeum</i>	Boraginaceae	آفتاب پرست اروپایی	میس پر، زفه تورک، زفرک، رم رام	علفی	بومی
140	<i>Herniaria hirsuta</i>	Paranychiaceae	علف فق کرک آرد	کاهمو، بلغدو	علفی	بومی
141	<i>Hibiscus esculentus</i>	Mahvaceae	بامیه	بامیه	علفی	کاشته
142	<i>Hibiscus rosa-chinensis</i>	Mahvaceae	ختمی چینی	ختمی چینی	درختچه	کاشته
143	<i>Hippocrepis unisiliqua</i>	Papilionaceae	نعل اسبی یک بامی	-	علفی	بومی
144	<i>Hordeum vulgare</i>	Gramineae	جو	جو	علفی	کاشته
145	<i>Hymenocarpus urcinatus</i>	Papilionaceae	یونجه سکه ای	-	علفی	بومی
146	<i>Hystecianus muticus</i>	Solanaceae	نورانیج برگ طوقه ای	-	علفی	بومی
147	<i>Inula grantioides</i>	Compositae	مهمای بیابانی	-	علفی	بومی
148	<i>Ipomea pes-caprae</i>	Convolvulaceae	یلوفر رونده	یلوفر	علفی	کاشته
149	<i>Jasminum sambac</i>	Oleaceae	یاس رازقی	رازقی	بوته ای	کاشته
150	<i>Juglans regia</i>	Juglan daceae	گردو	گردو	درختی	کاشته
151	<i>Juniperus excelsa</i>	Cupressaceae	ارس	ارس، اوردس، هوردس، گرکوه، ابرس	درختی	بومی
152	<i>Lagoecia cuminoides</i>	Umbelliferae	زیره و حشی	-	علفی	بومی
153	<i>Lallemantia royleana</i>	Labiatae	بالنگو	-	علفی	بومی
154	<i>Lathyrus sativus</i>	Papilionaceae	خلر	-	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
155	<i>Launaea nauticulis</i>	Compositae	کاهوسای عربان	-	علفی	بومی
156	<i>Launaea procumbens</i>	Compositae	کاهوسای خوابیده	بن معفی، نوکنو	علفی	بومی
157	<i>Lavandula stricta</i>	Labiatae	اسطوخروس راست	اسطوخروس، غدار	علفی	بومی
158	<i>Lawsonia inermis</i>	Lythraceae	حننا	حننا-حنو، خنبر	درختچه	کاشته
159	<i>Lens esularis</i>	Papilionaceae	عدس	عدس	علفی	کاشته
160	<i>Lepidium sativum</i>	Crucifera	شاهی	تای	علفی	کاشته
161	<i>Leptadenia pyrotechnica</i>	Asclepiadaceae	پنچلوک	هیپ، هو، شهز، گری شحک، شحم اشتری	درختچه	بومی
162	<i>Lycium shawii</i>	Solanaceae	رهبر، دیوخار گرمسیری	دهبو، رش، گسلا، زیرک، دیشک، دهیل	درختچه	بومی
163	<i>Lycopersicum esculentum</i>	Solanaceae	گوجه فرنگی	گوجه، گوجه	علفی	کاشته
164	<i>Malva neglecta</i>	Malvaceae	پنبرک معمولی	زانغ، شکلی، گل‌لایا، خریف، توله، خنبروه	علفی	بومی
165	<i>Malva parviflora</i>	Malvaceae	پنبرک گل ریز	زانغ، شلک	علفی	بومی
166	<i>Mangifera indica</i>	Anacardiaceae	انبه	امباه انبا، امبه، انبه	درختی	کاشته
167	<i>Matricaria recutita</i>	Compositae	بابونه دارونی	بابونه، بابونک، با اونک	علفی	بومی
168	<i>Melia indica</i>	Meliaceae	چریش، سنجدا تلخ	چریش، شریشک، چریشک، شریش	درختی	کاشته
169	<i>Mentha longifolia</i>	Labiatae	پونه	پوند، پونده، پده، پیش	علفی	بومی
170	<i>Mimtha mozaaffariani</i>	Labiatae	پونه کوهی	پورن کوهی	علفی	بومی
171	<i>Mesembryanthemum nodiflorum</i>	Aizoaceae	گل نیم روز	هولسلگ، میسک، ربا، خیزران	علفی	بومی
172	<i>Micromeria persica</i>	Labiatae	گلک ایرانی	اوشن استکو	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
173	<i>Morus alba</i>	Moraceae	توت	توت	درختی	کاشته
174	<i>Morus nigra</i>	Moraceae	شاه توت	شاه توت، توت	درختی	کاشته
175	<i>Musa sapientum</i>	Musaceae	موز	موز	درختچه	کاشته
176	<i>Myriophyllum verticillatum</i>	Halo agaceae	پرطاروسی	-	علفی	بومی
177	<i>Myrtus communis</i>	Myrtuceae	مورد	مورد، مورد	درختچه	کاشته
178	<i>Nanon-hops ritchieana</i>	Palmae	راز	داز	بوته ای	بومی
179	<i>Nerium indicum</i>	Apocynaceae	خرزهره، گیش	گیش، خرزهره، رفا	درختچه	بومی
180	<i>Nerium oleander</i>	Apocynaceae	خرزهره	گیش، رف لا	درختچه	بومی
181	<i>Nicotiana tobacum</i>	Solanaceae	تباکو	تباک، تباک، تباکو	علفی	کاشته
182	<i>Ochradenus aucheri</i>	Resedaceae	شمع بوته ای	شمع	درختچه	بومی
183	<i>Ocimum basilicum</i>	Labiatae	ریحان	ریحان	علفی	کاشته
184	<i>Ocimum sanctum</i>	Labiatae	ریحان درختچه ای	ریحان	درختچه	کاشته
185	<i>Olea europaea</i>	Oleaceae	زیتون خوراکی	زیتون	درختی	کاشته
186	<i>Olea ferruginea</i>	Oleaceae	زیتون	زیتون، هبر، زیتون کرهی	درختی	بومی
187	<i>Orostegia oucheri</i>	Labiatae	کاسه گل سفید	مسراک جوجه نیخی	علفی	بومی
188	<i>Orostegia persica</i>	Labiatae	گلدر	گلدر، گل خاری، خورانش، گجگر، دگ دگر	درختچه	بومی
189	<i>Panicum miliaceum</i>	Gramineae	ارزن	ارزن	علفی	کاشته
190	<i>Parkinsonia aculeata</i>	Caesalpiniaceae	درمان عقرب	درمان عقرب، درمن عقرب	درختی	کاشته
191	<i>Peganum harmala</i>	Zygophyllaceae	اسفند	صندل، سلسدولوس، ترکو، کش شو، دانشت	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
192	<i>Pentstemonis spiralis</i>	Asclepiadaceae	پیچ شمی	شحم	علفی	بومی
193	<i>Pergularia tomentosa</i>	Asclepiadaceae	لیاشیر	کشتو، حلایه، کشتوزخم، لیاشیر	علفی	بومی
194	<i>Periploca aphylla</i>	Asclepiadaceae	گیشدر	گیشندر، موشتندر، تمبرراغی، خشک، شوروک	درختچه	بومی
195	<i>Perovskia artemisioides</i>	Labiatae	بزاز مبل درمنه ای	-	علفی	بومی
196	<i>Pertroslinum crispum</i>	Umbeliferae	جعفری	جعفری	علفی	کاشنه
197	<i>Phaseolus vulgaris</i>	Papilionaceae	لوبیا	لوبیا	علفی	کاشنه
198	<i>Phoenix dactylifera</i>	Palmae	نخل، درخت خرما	بع	درختی	کاشنه
199	<i>Phragmites australis</i>	Gramineae	نی، نی	نی، نی، قلم، نی، قلم درشت	بوته ای	بومی
200	<i>Phyla nodiflora</i>	Verbenaceae	توت پایایی	لوجونی	علفی	بومی
201	<i>Physalis di-aricata</i>	Solanaceae	عروسک پشت پرده هرز	کانک	بوته ای	بومی
202	<i>Pistacia atlantica</i>	Anacardiaceae	ینه، پسته وحشی	گن، تاراش، گل به، بنه، برکو، سوگند	درختی	بومی
203	<i>Pistacia khinjuk</i>	Anacardiaceae	خنجک	کسور، کسور رنگ، کلهمو، کوهنگ	درختی	بومی
204	<i>Pistacia vera</i>	Anacardiaceae	پسته	پسته	درختی	کاشنه
205	<i>Pithecollobium dulce</i>	Mimosaceae	چنال	چنال	درختی	کاشنه
206	<i>Plantago amplexicaulis</i>	Plantaginaceae	بارهنگ ساقه آغوش	لجنه، سیاهدانه، اسپوش، دانج	علفی	بومی
207	<i>Plantago coronopus</i>	Plantaginaceae	بارهنگ شاخ گوزنی	شمی پوش، اسپوش	علفی	بومی
208	<i>Plantago indica</i>	Plantaginaceae	بارهنگ هندی	اسپوش	علفی	بومی
209	<i>Plantago lanceolata</i>	Plantaginaceae	بارهنگ سرنیزه ای	لجنه	علفی	بومی
210	<i>Plantago ovata</i>	Plantaginaceae	بارهنگ تخم مرغی	تخم سفید	علفی	بومی
211	<i>Plantago psyllium</i>	Plantaginaceae	اسفرزه	اسپی هوش، ششو، اسپیی پوش	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
212	<i>Platanus orientalis</i>	Platanaceae	چنار	چنار	درختی	کاشته
213	<i>Platychaete glaucescense</i>	Compositae	سنگری	منگرو، منگلو، کشک خرو، خرماخرو	علفی	بومی
214	<i>Populus euphratica</i>	Salicaceae	پاره	پاره، بید	درختی	بومی
215	<i>Portulaca oleraceae</i>	Portulacaceae	خرقه	خرقه، خلقه، پم پر	علفی	بومی
216	<i>Prosopis cineraria</i>	Mimosaceae	کهور، کهور ایرانی	کهور	درختی	بومی
217	<i>Prosopis farcta</i>	Mimosaceae	جغجغک	کهورک	درختی	بومی
218	<i>Prosopis juliflora</i>	Mimosaceae	کهور پاکستانی	کرت دریای، سمیر	درختی	کاشته
219	<i>Psidium guajava</i>	Myrtaceae	گوارا	زیتون	درختی	کاشته
220	<i>Pteroporum aucheri</i>	Polygonaceae	پرند	پرند، مسیراف، استاپرنگ، لایر، پرشم، شپیت	بوته ای	بومی
221	<i>Pulicaria gnaphalodes</i>	Compositae	کک کش بیابانی	-	علفی	بومی
222	<i>Punica granatum</i>	Punicaceae	انار	انار	درختی	کاشته
223	<i>Pycnocycla aucherana</i>	Umbeliferae	سگ دندان	سگ دندان	بوته ای	بومی
224	<i>Ranunculus muricatus</i>	Ranunculaceae	الاله سنگ بانی	-	علفی	بومی
225	<i>Raphanus sativus</i>	Cruciferae	ترنجه	ترنجه	علفی	کاشته
226	<i>Reseda aucheri</i>	Resedaceae	ورث بیابانی	دون اشتر، دم رویساهی، گسر روز، گنارک، روز گردش	علفی	بومی
227	<i>Rhazia stricta</i>	Apocynaceae	اشوزاک	خشبرگ، ایور، اشوزک	بوته ای	بومی
228	<i>Rheum ribes</i>	Polygonaceae	ریواس	اسبرک، ریحوک	علفی	بومی
229	<i>Rhizophora mucronata</i>	Rhizophoraceae	چندل	چندل، کتتان، چنتلا	درختی	بومی
230	<i>Ricinus communis</i>	Euphorbiaceae	کرچک	مرینک، کتور، مریه	درختچه	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
231	<i>Rosa damascena</i>	Rosaceae	گل محمدی	گل محمدی	درختچه	کاشته
232	<i>Rumex dentatus</i>	Polygonaceae	ترشک دندان دار	نازدولت	علفی	بومی
233	<i>Rumex vesicarius</i>	Polygonaceae	ترشک بادکنکی	ترشک، حماض	علفی	بومی
234	<i>Salix alba</i>	Salicaceae	بیدسفید	بید	درختی	کاشته
235	<i>Salsola baryosma</i>	Chenopodiaceae	شور جنوبی	شور، شورآباد، مسک	بوته ای	بومی
236	<i>Salvadora persica</i>	Salvadoraceae	چنوج	چنوج، راک، درخت مسواک	درختی	بومی
237	<i>Salvia aegyptiaca</i>	Labiatae	مریم گلی مصری	شربتس، تخم شربتس، شربتو، دون سیاه، برهمی	علفی	بومی
238	<i>Salvia macrosiphon</i>	Labiatae	مریم گلی لوله ای	-	علفی	بومی
239	<i>Salvia mirzayani</i>	Labiatae	مریم گلی کاروانداری	مور پرز، مورپوز، شیرغنم، مرو تلخ	بوته ای	بومی
240	<i>Salvia sharifii</i>	Labiatae	مریم گلی جنوبی	پروز، بروج، بیرز، مرشک	علفی	بومی
241	<i>Samolus valeriandi</i>	Primulaceae	علف چوباری	-	علفی	بومی
242	<i>Scorpiurus muricatus</i>	Papilionaceae	دم عقربی	هووک، هوارکو	علفی	بومی
243	<i>Scorzonera paradoxg</i>	Compositae	شنگ اسپس استثنائی	کمبروه	علفی	بومی
244	<i>Schweinfurtia papilionacea</i>	Scrophulariaceae	ناز پروانه	-	علفی	بومی
245	<i>Sesamum indicum</i>	Pedaliaceae	کنجد	کنجد، کنجیت	علفی	کاشته
246	<i>Sesbania sesban</i>	Papilionaceae	لویا درختی	سزبانیا	درختی	کاشته
247	<i>Solanum incanum</i>	Solanaceae	تاج ریزی جنوبی	لبموا بو جهل، لیمو تو رگی، گل گلابنیک تورگی	درختچه	بومی
248	<i>Solanum melongena</i>	Solanaceae	بادمجان	بادمجان	علفی	کاشته
249	<i>Solanum nigrum</i>	Solanaceae	تاج ریزی	مجمم چول، رزک	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
250	<i>Solanum tuberosum</i>	Solanaceae	سیب زمینی	سیب زمینی	علفی	کاشته
251	<i>Sonchus asper</i>	Cruciferae	شیر تیغک	-	علفی	بومی
252	<i>Sophora mollis</i>	Papilionaceae	تلخ بیان باغی	کالیک، تلخک	علفی	بومی
253	<i>Stachys inflata</i>	Labiatae	سنبله ای ارغوانی	مورخری	علفی	بومی
254	<i>Suaeda fruticosa</i>	Chenopodiaceae	سیاه شور	جر، سیاه جر، کاکل مسیله	بوته ای	بومی
255	<i>Syzgium cumini</i>	Myrtaceae	جهم، اوجن	جهم	درختی	کاشته
256	<i>Tamarindus indica</i>	Caesalpinaceae	تمر هندی	تمر هندی، تمر، چیچغ	درختی	کاشته
257	<i>Tamarix aphylla</i>	Tamaricaceae	گز شاهی	شاه گز، گز	درختی	کاشته
258	<i>Tamarix dioica</i>	Tamaricaceae	ششگر	گز	درختچه	بومی
259	<i>Tamarix masqatensis</i>	Tamaricaceae	گز عمانی	گز، گز رودخانه، گز	درختچه	بومی
260	<i>Tanacetum fruticosum</i>	Compositae	نیمای بوته ای	درمنه شاه	علفی	بومی
261	<i>Taverniera sparteae</i>	Papilionaceae	اسپرس درختی نقره ای	لانی، هوش تر	بوته ای	بومی
262	<i>Tecoma stans</i>	Bignoniaceae	پنچ اناری زرد	تکویا	درختچه	کاشته
263	<i>Tecomella undulata</i>	Bignoniaceae	انار شیطان	انار ابو جهل، انار شیطان	درختی	بومی
264	<i>Tephrosia persica</i>	Papilionaceae	نیلکی	مدکنیک، بلبنگو، مهک میش	بوته ای	بومی
265	<i>Terminalia catappa</i>	Combretaceae	گرم زنگی	گرم زنگی، گارن زنگی	درختی	کاشته
266	<i>Teucrium orientale</i>	Labiatae	مریم نخودی شرقی	گل باش	علفی	بومی
267	<i>Teucrium polium</i>	Labiatae	مریم نخودی	کلبوره، کرشیک، کلبورخ	علفی	بومی
268	<i>Teucrium scordium</i>	Labiatae	مریم نخودی باتلاقی	-	علفی	بومی
269	<i>Teucrium stockianum</i>	Labiatae	مریم نخودی بلوچستان	کرشیک آزاد، کرشیکداعی، کلبوره کرهی	علفی	بومی

ردیف	نام علمی گونه	خانواده	نام فارسی	نام محلی	فرم رویش	بومی
270	<i>Trianihema portulacastrum</i>	Aizoaceae	ویزراخ، خرفه سا	ویزراخ، گوش گریه	علفی	بومی
271	<i>Tribulus macropterus</i>	Zygophyllaceae	خارخسک بال بیابانی	نالوک	علفی	بومی
272	<i>Tribulus terrestris</i>	Zygophyllaceae	خارخسک	نالوک، خارخسک، گل زرد بخاری	علفی	بومی
273	<i>Trichodesma africanum</i>	Boraginaceae	فانوس ابی آفریقائی	چارماهنک	بوته ای	بومی
274	<i>Trigonella foenum-graecum</i>	Papilionaceae	شنبلیله	شنبری، سمبا	علفی	کاشنه
275	<i>Trigonella uncatu</i>	Papilionaceae	شنبلیله قلاب دار	دونی دارابی، دونی ادمی	علفی	بومی
276	<i>Triticum aestivum</i>	Gramineae	گندم	گندم	علفی	کاشنه
277	<i>Vitex agnoux-castus</i>	Verbenaceae	بنگله	منگله، بنگلا	درختچه	بومی
278	<i>Vitex negundo</i>	Verbenaceae	پنج انگشت	بنگلا	درختچه	بومی
279	<i>Vitex trifolia</i>	Verbenaceae	پنج انگشت هندی	فلفل خری، گهچ، بامبو ساخ	درختچه	بومی
280	<i>Vitis vinifera</i>	vitaceae	انگور	انگور	درختچه	کاشنه
281	<i>Withania coagulans</i>	Solanaceae	پنیرباد	کسری کئی	درختچه	بومی
282	<i>Withania somnifera</i>	Solanaceae	پنیرباد خواب اور	رزک	درختچه	بومی
283	<i>Zataria multiflora</i>	Labiatae	اوشن شیرازی	اوشن، ایشم، ایگن، ازگند، ایشن	بوته ای	بومی
284	<i>Zea mays</i>	Gramineae	ذرت	ذرت، بلال	علفی	کاشنه
285	<i>Zhumeria majdae</i>	Labiatae	مورخوش	مورخوش، مورخوش، مورخوش	بوته ای	بومی
286	<i>Ziziphora tenuir</i>	Labiatae	کاکوتی	کاکوتی، گل مشکو، مانگورودش، هاردانگشت	علفی	بومی
287	<i>Ziziphus jujuba</i>	Rhamnaceae	عناب	عناب	درختی	کاشنه
288	<i>Ziziphus mauritiana</i>	Rhamnaceae	کنار مورتیانی	کنار باغ	درختی	کاشنه
289	<i>Ziziphus nummularia</i>	Rhamnaceae	رملیک	رملیک	درختی	بومی
290	<i>Ziziphus spina-christi</i>	Rhamnaceae	کنار	کنار	درختی	بومی
291	<i>Zygophyllum qatarense</i>	Zygophyllaceae	قیچ خرفه ای	شیرمرکو	علفی	بومی
292	<i>Zygophyllum simplex</i>	Zygophyllaceae	قیچ کلراتی	-	علفی	بومی

Medicinal Plants of Hormozgan province

M.A. Soltanipour

Abstract

By regard to sources, aware and informed persons and visible observations were determined 292 Medicinal species and were noted some of information as:

Persian, Local, Scientific and Family name, Flowering time, Distribution, Habitate, Altitude, Campanion plants, average annual rainfall and temperature, part used, reason and method of uses for all of plants.

This Medicinal Plants belonged to 218 Genus and 77 Families, and they distributed in wide Plains, hills and slops (158 species), Mountain regions (103 species), Floodways, springs streams and wetty regions (26 species), salty and comparatively salty regions (16 species), Coastal sandy hills (16 species).

As among of these, 209 species are native and 172 species have traditional cure uses.